

Слатвінський Максим Анатолійович
*кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри
фінансів, обліку та економічної безпеки
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Вирішення проблем економічної безпеки підприємств в інвестиційній сфері пов'язується із розробкою та реалізацією їх інвестиційної політики, а результати її реалізації залежать від ефективності застосовуваної системи менеджменту. Палежне управління інвестиційною діяльністю здатне забезпечити ефективне використання власних і залучених фінансових ресурсів і підтримання конкурентоспроможності підприємства.

Система інвестування на підприємстві (рис. 1) може бути відображена через сукупність джерел і механізмів формування його інвестиційних ресурсів, за допомогою яких воно реалізує власну інвестиційну політику. Прийняття рішень при цьому має базуватися на ретельній оцінці об'єктів фінансування та пріоритетах інвестиційної політики.

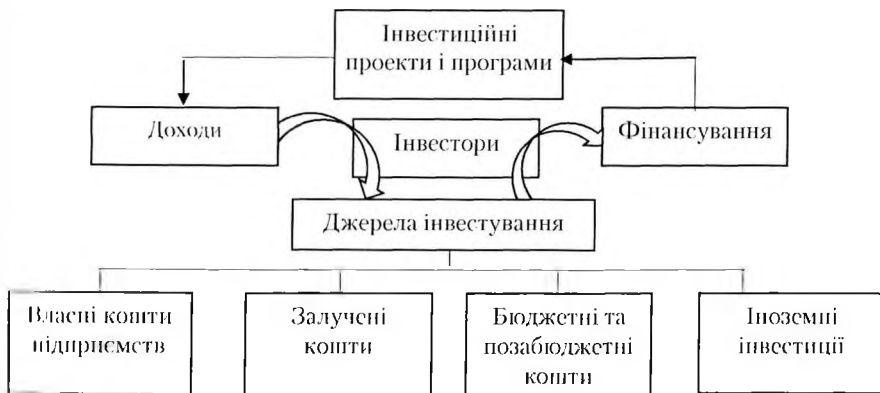

Рис. 1. Система інвестування на рівні суб'єктів господарювання

В останнє десятиліття основним джерелом фінансування інвестицій в Україні був прибуток підприємств з-за складнощів доступу до інших джерел інвестування. За даними офіційної статистики (за 2014 р.), 70,5% капітальних інвестицій фінансувались за рахунок власних коштів підприємств, через що постає питання розширення можливостей інвестування, в першу чергу, за рахунок цього джерела. Розміри прибутку, що вкладається у розвиток виробництва, можуть бути значно збільшені за рахунок наступних резервів:

1. Скорочення числа збиткових підприємств і суми збитків, хоча в останні роки їх частка і зменшилася (з 41% у 2010 р. до 33,7% у 2014 р.), однак величина збитків зросла (з 153,7 млрд грн у 2010 р. до 854,5 млрд грн у 2013 р.) [2].

До числа першочергових заходів з ліквідації збитковості підприємств відносяться: реструктуризація, перепрофілювання, банкрутство, зміна форми власності, стимулювання зростання обсягів виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції і зниження її собівартості шляхом проведення ефективної протекціоністської та антимонопольної політики, введення податкових і митних пільг.

2. Зниження податкових ставок. Збитковість підприємств має серед інших вагомий негативний наслідок — звуження фінансової бази інвестицій на розвиток виробництва і дивідендів. Низькі дивіденди призводять до падіння курсу акцій і ускладнюють залучення акціонерними товариствами коштів інвесторів шляхом емісії цінних паперів. З цих перспектив доцільно збільшувати прибуток, спрямовуючи його приріст на інвестиції в розвиток виробництва. При цьому в результаті застосування пільги з податку на прибуток, що спрямовується на розвиток виробництва, сума податку на прибуток в цілому не збільшиться.

3. Удосконалення системи формування прибутку. Зростанню фінансування інвестицій промислових підприємств перешкоджає існуюча в Україні нерациональна структура формування прибутку. Його основна частина формується і накопичується у фінансових установах, при чому він використовується на цілі, в основному не пов'язані з інвестиціями в реальний сектор економіки.

У економічно розвинених країнах світу основним джерелом фінансування інвестицій виступають амортизаційні відрахування (у різні роки від 50 до 80% валових інвестицій), тоді як в Україні в 2014 році лише 16,7%. З метою підвищення ефективності інвестиційної політики необхідно усунути протиріччя нормативно-законодавчої бази з реальними економічними умовами відтворення капіталу та налагодити практику перегляду норм амортизації адекватно сучасним термінам служби техніки.

Інвестиційна політика підприємств має ґрунтуватися на оптимальному поєднанні попередньої мобілізації внутрішніх інвестиційних ресурсів і отримання зовнішніх інвестицій на подальший розвиток.

Однак, поряд з нерерахованими проблемами слабо розвинені механізми інвестицій через реалізацію цінних паперів. Аналіз динаміки залучення інвестицій в економіку України показує, що у 2014 році обсяг залучених інвестицій через інструменти фондового ринку нижчий за показник обсягу залучених довгострокових кредитів (29,01 млрд грн до 44,19 млрд грн) [2].

Окремим джерелом інвестування виступають ресурси вітчизняної банківської системи, однак скромні можливості вітчизняних кредитних організацій на даний час недовикористовуються в цілях розвитку реального сектора. Так, наприкінці 2014 року залишки на кореспондентських рахунках в банках досягали 33,3 млрд грн, що свідчить про наявність кредитних ресурсів у банківській системі, які поки не знаходять ефективного застосування [1].

Для активізації трансформації вільних банківських коштів в інвестиції в реальний сектор необхідно опрацювати механізм захисту прав інвесторів, договірно-правову частину інвестиційних відносин, форми страхування інвестицій тощо. У свою чергу, розширення кредитування промислових підприємств має бути націлене на реструктуризацію та модернізацію виробництва. Однак це буде визначатися багатьма факторами, одним з яких є сприятливе інвестиційне середовище.

Динамізм зовнішнього та внутрішнього інвестиційного середовища підвищує значення проблем удосконалення розробки та реалізації інвестиційної політики на макро- та мікрорівні.

Інвестиційна діяльність підприємств зіштовхується з рядом проблем, які пов'язані, насамперед, з незаверненістю інституційних та структурних перетворень в економіці держави. По-перше, активізація попиту на інвестиційні ресурси буде залежати від готовності національної економіки України до ефективної мобілізації внутрішніх інвестиційних ресурсів з метою їх використання в реальному секторі. Система фондів недержавного пенсійного забезпечення, що дозволяють мобілізувати фінансові ресурси для подальшого інвестування в реальний сектор, по суті, і не набула свого розвитку. Вітчизняна банківська система не готова до акумулювання значних обсягів коштів для використання їх у реальному секторі економіки.

По-друге, більшість вітчизняних підприємств не спроможні ефективно використовувати інвестиції через відсутність перспективних проєктів їх інвестиційного розвитку і недостатності кваліфікованого персоналу. В цьому напрямі доцільно було б на загальнодержавному рівні створити банк інвестиційних проєктів, а також систему проведення загальнодержавних і міжнародних виставок інвестиційних проєктів, пропонує для реалізації приватним інвесторам.

По-третє, відносно низька прибутковість інвестицій порівняно зі спекулятивним бізнесом. Високий ризик інвестування в реальні активи не компенсується їх високою прибутковістю.

Отже, гарантуванню економічної безпеки підприємств має сприяти інвестиційна політика, яка дозволяє сформувати належну систему забезпечення інвестиційними ресурсами та слугуватиме постійному оновленню основного капіталу. Можна стверджувати, що в короткостроковій перспективі найбільш оптимальним шляхом забезпечення фінансування інвестицій є підвищення прибутковості підприємств, насамперед, за рахунок задіявання механізмів санації та банкрутства, зміни форми власності, стимулювання зростання обсягів виробництва, введення податкових і митних цілей.

Державна політика в цьому напрямі має зосереджуватись на трансформації вільних банківських коштів в інвестиції в реальний сектор, що вимагає доопрацювання механізму захисту прав інвесторів, договірно-правової частини інвестиційних відносин, форм страхування інвестицій тощо. У свою чергу, розширення кредитування промислових підприємств має бути націлене на реструктуризацію та модернізацію виробництва, однак це визначається багатьма факторами, одним з яких є сприятливе інвестиційне середовище.

Література

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
2. Статистичний щорічник України за 2014 рік: довідкове видання / За ред. І. М. Жук. — К.: Держ. служба статистики України, 2015. — 586 с.